Perustuslakivaliokunta

Keskiviikko 18.3.2020 klo 9.00—10.30 ja 10.50—12.00

Läsnä
puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
varapuheenjohtaja Antti Häkkänen kok
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Maria Guzenina sd
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Anna Kontula vas (1, 2, 3, 4, 5, 6) (7 osittain)
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Tuula Väätäinen sd
varajäsen Paavo Arhinmäki vas (8, 9) (7 osittain)
varajäsen Johannes Koskinen sd
varajäsen Iiris Suomela vihr
varajäsen Sari Tanus kd

Sihteerit
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Matti Marttunen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 18 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Muu asia: Valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta poiketa terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamisesta ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinneista

Muu asia M 3/2020 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: sosiaali- ja terveysministeriön edustaja, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian edustaja, professori Veli-Pekka Viljanen ja professori Tuomas Ojanen.

4. Muu asia: Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista

Muu asia M 4/2020 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: opetus- ja kulttuuriministeriön edustaja, professori Veli-Pekka Viljanen ja professori Tuomas Ojanen.

5. Muu asia: Valtioneuvoston asetus väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä

Muu asia M 5/2020 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: työ- ja elinkeinoministeriön edustaja, professori Niklas Bruun, professori Veli-Pekka Viljanen ja professori Tuomas Ojanen.

6. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93—95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta

Muu asia M 1/2020 vp
Valiokunnan mietintöluonnos Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 86, 88, 93—95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta A 6

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Valiokunta päätti yksimielisesti lisätä kappaleen 9 ensimmäisen virkkeen loppuun sanat "ja sen vakavat vaikutukset Suomeen". Valiokunta päätti yksimielisesti lisätä kappaleen 2. viimeiseen virkkeeseen sanan "vaarallisen".

Valiokunta päätti yksimielisesti lisätä uuden 9 a kappaleen seuraavasti: "Poikkeuksellisten toimivaltuuksien käyttämiseen oikeuttava poikkeusolo voi olla käsillä ainoastaan silloin,

kun viranomaisten normaalioloissa käyttämät valtuudet eivät riitä tilanteen hallitsemiseksi. Tartuntatautien varalta on säädetty erityinen tartuntatautilaki. Lain 3 luvussa on säädetty sairastuneiden ja sairastuneeksi perustellusti epäiltyjen tunnistamisesta ja tartunnan jäljityksestä. Lain 6 luvussa on säännökset tartunnan leviämistä rajoittavista toimenpiteistä, kuten poissaolosta työstä, koulusta tai päivähoidosta (57 §); sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden, oppilaitosten, päiväkotien, asuntojen ja vastaavien tilojen sulkemisesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä (58 §); karanteenista (60 §); sekä eristämisestä (63 §). Toimivalta esimerkiksi 57—58 §:n mukaisissa rajoitustoimenpiteissä on osoitettu kunnallisille ja alueellisille viranomaisille. Tartuntalain valtuussäännökset eivät siten mahdollista kaikkia sellaisia keskitettyjä, valtakunnallisella tasolla tehtäviä päätöksiä rajoitustoimenpiteistä, joita COVID-19 -viruksen ehkäisemisessä tarvitaan ja joita esimerkiksi valmiuslain 109 § mahdollistaa opetuksen ja koulutuksen osalta. Säädettäessä voimassa olevaa valmiuslakia hallitus katsoi (HE 3/2008 vp, s. 23/I), että jo tuolloiset tartuntatautilain mukaiset toimivaltuudet ovat pääasiallisesti riittävät, mutta pandemiatilanteessa saatetaan tarvita sairaanhoito- ja eristystiloja, joita tartuntatautilain nojalla ei ole mahdollista saada. Perustuslakivaliokunnan mukaan näin merkittävää lain soveltamisalan laajennusta olisi tullut käsitellä ja perustella laajemmin (ks. PeVL 6/2009 vp, s. 4/II)."

Valiokunta päätti yksimielisesti muuttaa 10 kappaleen alun kuulumaan seuraavasti: "Kokoavasti valmiuslain 3 §:n 5 kohdan täyttyminen edellyttää, että kyseessä on hyvin laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti (pandemia) ja että se rinnastuu vaikutuksiltaan erityisen vakavaan suuronnettomuuteen, mikä viittaa muun muassa poikkeukselliseen suuriin vahinkoihin ja suureen uhrimäärään." Valiokunta päätti yksimielisesti lisätä kappaleen toiseen virkkeeseen sanan "perustelujen".

Valiokunta päätti yksimielisesti lisätä uuden 10 a kappaleen seuraavasti: "Valtioneuvoston asetuksen mukaan sovellettaviksi tulevat valmiuslain toimivaltuudet ovat sellaisia, että niitä soveltamisalasääntelynsä puolesta on mahdollista soveltaa 3 §:n 5 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa. Valtioneuvoston käyttöönottoasetuksiin ei sisälly valmiuslain 3 §:n 3 kohdan perusteella käyttöönotettavia toimivaltuuksia."

Valiokunta päätti yksimielisesti muuttaa 21 kappaleen 6.—9. virkkeen kuulumaan seuraavasti: "Toisaalta valmiuslain 6 §:n mukaan valmiuslain II osan kunkin säännöksen soveltamisen aloittamisesta on säädettävä valtioneuvoston asetuksella. Perustuslakivaliokunta pitää välttämättömänä, että työvelvollisen asemaa ja oikeuksia suojataan valmiuslain 14 luvussa säädetyllä tavalla tai muilla vähintään vastaavantasoisilla säännöksillä. Kun 14 luvun toimivaltuuksia ei nimenomaisesti ole otettu käyttöön eikä muusta sovellettavasta lainsäädännöstä ei ole esitetty selvitystä, perustuslakivaliokunnan mielestä käyttöönottoasetuksen 5 § on nyt kumottava. Työvelvollisuuden käyttöön ottamisesta voidaan säätää, jos samalla säädetään sovellettaviksi 14 luvun muu, työvelvollisen asemaa ja oikeuksia koskeva sääntely tai muuten lainsäädännöllisesti huolehditaan näiden seikkojen järjestämisestä."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

_____

Kokous keskeytettiin kello 10.30 ja sitä jatkettiin kello 10.50.

_____

7. Muu asia:Valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta välittömästi

Muu asia M 2/2020 vp
Valiokunnan mietintöluonnos Muu asia:Valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta välittömästi A 7

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Valiokunta päätti yksimielisesti muuttaa kappaleen 12 4.—6. virkkeen kuulumaan seuraavasti: "Valiokunnan mielestä asetuksen perustelumuistiossa ei ole asianmukaisesti ja konkreettisesti kuvattu niitä lääke- ja tarvikehuollon turvaamiseen liittyviä syitä, jotka edellyttävät asetuksen voimaansaattamista välittömästi. Valiokunta kiinnittää valtioneuvoston vakavaa huomiota tähän puutteeseen ja kiireellisyyden perustelemiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sääntelyn nopeasti reagoivien ja vaikeasti ennakoitavien markkinoiden rajoittamiseen ja huoltovarmuuden turvaamiseen kytkeytyvä tavoite kuitenkin puoltaa 7 §:ssä säädetyn menettelyn soveltamisedellytysten käsilläoloa."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

8. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

9. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on torstaina 19.3.2020 klo 10.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Matti Marttunen